

Juříčková, Miluše

[Gáborová, Margita. Stopy severu v nemeckojazyčnej tlači Bratislavy v rokoch 1918–1929]

Brünner Beiträge zur Germanistik und Nordistik. 2021, vol. 35, iss. 1, pp. 139-140

ISSN 1803-7380 (print); ISSN 2336-4408 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/BBGN2021-1-13>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/144415>

License: [CC BY-SA 4.0 International](#)

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Miluše Juříčková über:

Margita Gáborová: Stopy Severu v nemeckojazyčnej tlači Bratislavy v rokoch 1918–1929.

Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2019. ISBN 978-80-223-4190-5.

Spor av Nordens kultur og litteratur i den tyskspråklige presse i Bratislava er tema for et grenseoverskridende prosjekt om skandinavisk resepsjon gjenspeilet i slovakisk kultur. Sentraleuropas interesse for Norge og Skandinavia har vært omfattende gjennom hele tyvende århundre, og den fortsetter uavbrudd videre etter at tradisjonelle formidlingsmåter som litterære oversettelser, teater og film er blitt utvidet, men ikke overskyet, av nyeste elektroniske plattformer. Margita Gáborová påpeker at aktiv forskningsbruk av den historiske aviskorpus kommer stadig sjeldnere til tross for pågående massive digitalisering av gamle aviser og tidskrifter; grunnen er etter hennes skjønn mangel på kunnskap av dialektale målvarianter og typografiske skriftsformer (f.eks. fraktur som ble hyppig brukt i tyske tekster fram til annen verdenskrig, senere erstattet med latinske bokstaver). I tillegg kommer en flerdobbel metamorfose av byens politiske disposisjon og funksjon i landets geopolitiske mønster.

Margita Gáborová, dosent ved Comenius Universitet i Bratislava, forsker, kulturformidler og oversetter, analyserer i sin nyeste bok en spesiell korpus, nemlig tysk presse fra årene 1918–1929 (*Pressburger Presse, Grenzboten*). Etter østerriksk-ungarsk monarkis sammenbrudd fikk byen et nytt navn og nye utfordringer i den tsjekkosllovakiske staten. Et nytt navn, Bratislava, erstattet offisielt det tyske *Pressburg*, det ungariske *Poszony* og det slovakiske *Prešpurk*. Men flerkulturelle mangfold fortsatte å leve videre fram til annen verdenskrig. Tiåret Gáborová setter i fokus i sin bok var av stor betydning for identitetsdannelsen av moderne Bratislava,

og den slovakiske delen av Tsjekkoslovakia som helhet. Gáborová setter skandinavisk litteratur i perspektiv av dynamiske prosesser i landet – på den ene siden løsrivelse fra de tradisjonelle sentrene som Budapest og Wien, med samtidig videreutvikling av den karakteristiske variasjon av slovakisk, jødisk, tysk og ungarsk kultur. Forholdet til Wien ble i denne perioden vesentlig modifisert: istedenfor å se opp mot den keiserlige hovedstaden tok Bratislavas publikum gjerning imot berikende impulser og kulturell inspirasjon fra en interessant naboby, liggende bare 60 km i den sørvestlige retningen.

Margita Gáborová ble i sin komparative tilnæringsmåte påvirket av sin lærer Dionýz Ďurišín, en av de fremste sentraleuropeiske litteraturvitere, anerkjent for sine teorier om interlitterære relasjoner som danner forskningsbasis her. Men i sine refleksjoner om kulturtransfer, dens ofte kroglete veier gjennom nasjonale og internasjonale institusjoner, implementerer Gáborová mange andre teoretiske impulser, f. eks. de av Bernd Kortländer, Hans-Jürgen Lüsebring eller Jozef Tancer. Bokens formål var ikke en statistisk bearbeidelse av navn og datalister, skriver Gáborová, men en viss kartlegging av systemrelevante tendenser i datidens dynamiske Skandinavia-resepsjonen, spesielt med hensyn til et bredere publikum. Tvers gjennom skandinaviske temaer og avissjangre bringer Gáborová et sammendrag av aktuelle komparative perspektiver, primært i den litteraturhistoriske delen, men også i forhold til andre daværende kulturemer. Gáborová drøfter detaljert fire representative skandinaviske navn: H. Ibsen, A. Strindberg, S. Lagerlöf og H.C.Andersen. Ved siden av disse

ikoniske verk og deres resepsjon i de tyske kilde-materialene, tilføyer forfatteren et kapittel med betegnelsen „Pars pro toto“ ved siden av Ham-sun og Bjørnson er det barnelitteratur (Helena Nyblom) og krim (Sven Elvestad/Riverton) som settes her i bredere kontekst. En interessant del i boken framstiller også originalskrevne eller oversatte reportasjer og reiseskildringer fra Norden. I 1928 følger de tyske avisene i Bratislava nøye med i rapporteringen om Umberto Nobiles luftballonferd til Nordpolen, og senere om Roald Amundsens innsats, reddeaksjon og død. Uten sammenligning ble dette årets mediebegivenhet, skriver Gáborová, relevans av bidragene vokste gjennom omstendigheten at den tsjekkoslovakis-

ke fysiker František Běhounek befant seg blant medlemmene i Nobiles ekspedisjon.

Margita Gáborová innrømmer at det ble altfor mange tekster uten forfatternavn eller signatur i hennes korpus. Ut fra bokens struktur og teoretiske ramme kan fastslås at forskeren Gáborová tegner et helheltlig bilde av kilde-materialet for å la det vokse opp i en syntese – av språklig og litterært mangfold i Bratislava. Kulturtransfer av skandinaviske emner og impulser i den slovakiske resepsjonen, konkret i tyskspråklig presse etter første verdenskrig, bygger på en rik mosaik av tekster og diskurs-elementer. Margita Gáborová's bok presenterer et portrett av en by med europeisk profil.

Milúše Juříčková / 864@mail.muni.cz

Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav germanistiky, nordistiky a nederlandistiky
Arna Nováka 1, 602 00 Brno, CZ

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as image or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights